

הנחיות התביעה הצבאית הראשית	פרק העבירות עדכון אחרון: פברואר 2017
--	---

הנחיה מס' 2.18

עבירות בתחום הגנת הסביבה

כללי

1. ההגנה על איכות הסביבה חיונית לחיינו. זיהום הקרקע, המים והאוויר פוגע בבריאות הציבור, באיכות חייו ואף מסב נזק כלכלי (בג"ץ 4128/02 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' ראש ממשלת ישראל ואח', פ"ד נח(3), 503). על כן, נחקקו חוקים רבים העוסקים בהגנת הסביבה, ובמסגרתם הוגדרו עבירות פליליות – חוק הגנת הסביבה (סמכויות פיקוח ואכיפה), התשע"א-2011 (להלן: "חוק הגנת הסביבה"); חוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשע"א-2011; חוק המים, התשי"ט-1959; חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984; ועוד.
2. הנושא הוסדר אף במספר הוראות צבאיות, ובהן הפ"ע 2.0706 "הגנת הסביבה בצה"ל", פ"מ 62.0101 "שמירת טבע וכללי התנהגות בגנים לאומיים, בשמורות טבע ובאתרי עתיקות", הק"א אט"ל 13.04 "ניהול הגנת הסביבה בצה"ל"; וכן בהוראות קבע, הוראות מקצועיות ונהלים פנימיים בכל יחידה.
3. תהליכי הטיפול בתיקים העוסקים בהפרת דיני איכות הסביבה בצה"ל מוסדרים בנוהל הפעלת סמכויות מפקח הגנת הסביבה כלפי מערכת הביטחון (המצוי בנספח א' להנחיה זו), ובפרט בפרק העוסק בהחלת הנוהל כלפי צה"ל (המצוי בנספח ב' להנחיה זו).
4. בשל החשיבות שיש לייחס למאבק בעבריינות הסביבתית, עלולים מעשים או מחדלים בניגוד לדינים שיפורטו בנספחים ג' וד' להנחיה זו, להוביל להגשת כתבי אישום לבית הדין הצבאי, בהתאם למדיניות שתפורט להלן.

מדיניות העמדה לדין

5. מקום בו מדובר בחיילים, החשודים בביצוע עבירות על דיני הגנת הסביבה, **במסגרת שירותם הצבאי או עקב השתייכותם לצבא**, ראוי כי העניין יבורר ויטופל במסגרת מערכת השיפוט הצבאית, לרבות בדרך של הגשת כתב אישום לבית דין צבאי.
6. בבחירת ההליך המשפטי המתאים יילקחו בחשבון, בין היתר, השיקולים שלהלן:
 - א. התמשכות המעשה או המחדל;
 - ב. מידת החריגה מהוראות הדין;
 - ג. היות המעשים חוזרים ונשנים;
 - ד. ביצוע המעשים תוך התעלמות מהתראות;
 - ה. מידת הנזק הסביבתי שנגרם, וכן הנזק הכלכלי, ככל שנגרם כזה;
 - ו. חלקו של החשוד בעבירה;
 - ז. "היסוד הנפשי", ובפרט המודעות לאפשרות גרימת הנזק;
 - ח. ביצוע העבירות בנוכחות פקודים, תוך פגיעה במשמעת;

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

ט. נקיטת צעדים ממזערי נזק.

7. ככל שמדובר במעשה או מחדל מתמשך, הרובץ בעיקר לפתחו של החשוד, ואשר הסב נזק משמעותי, כך תגבר הנטייה לנקוט הליך של הגשת כתב אישום. גם מקום בו מתברר כי מתקיימות נסיבות מחמירות אחרות, כגון: מעשים או מחדלים חוזרים ונשנים, או התעלמות מדרישות להסיר מפגע, תגבר הנטייה להגשת כתב אישום לבית דין צבאי.
8. ככלל, תיוחס לחייל החשוד בביצוע עבירה על דיני איכות הסביבה, עבירה של חריגה מסמכות, לפי סעיף 68 לחש"ץ; התרשלות, לפי סעיף 124 לחש"ץ; או אי-קיום הוראות המחייבות בצבא, לפי סעיף 133 לחש"ץ, תוך הפנייה לפקודות הצבא המתאימות, לפי העניין.
9. בהתקיים נסיבות לחומרה המצדיקות זאת, יש לייחס עבירה של חריגה מסמכות עד כדי סיכון חיים או בריאות, לפי סעיף 72 לחש"ץ.
10. מקום שעובדות המקרה מקימות לכאורה עבירה ייחודית המנויה ברשימת חוקי הגנת הסביבה החלים על צה"ל, כמפורט בנספחים להנחיה זו, יש לייחסה, והכול בכפוף לאמור בהנחיית תצ"ר 1.03 "ניסוח כתבי אישום והפרטים הנוספים".

הטיעון לעונש

11. במקרים בהם הוגש כתב אישום לבית דין צבאי, התביעה תעתור, ככלל, לעונש של מאסר מותנה, לצד קנס כספי או פיצוי כספי, שיהיה בו כדי לתקן את המעוות, כולו או מקצתו (ראו, לדוגמא, תיק דר/מח/14/280 בעניינו של **רס"ן שמואל**, וכן צפ/מח/16/135 בעניינו של **רס"ן עלואן**; ראו גם רע"פ 2844/15 **ארזים חברה קבלנית למחזור ופינוי פסולת בע"מ נ' המשרד לאיכות הסביבה**; רע"פ 1851/15 **י.א. גזיאל בע"מ נ' מדינת ישראל**; רע"פ 1223/07 **סח עלי מורשד נ' מדינת ישראל – המשרד לאיכות הסביבה**).
12. בנסיבות חמורות במיוחד, יש לשקול בקשה למאסר בפועל או לפגיעה בדרגה.

שיתוף פעולה עם המשרד להגנת הסביבה

13. במסגרת הטיפול בתיק שעניינו עבירה על דיני הגנת הסביבה, יש להקפיד ולפעול בהתאם לנהלים המצויים בנספחים א' וב' להנחיה זו.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

נספח א' – נוהל הפעלת סמכויות מפקח הגנת הסביבה כלפי מערכת הביטחון¹

בתוקף סמכותי לפי פרק ד' לחוק הגנת הסביבה (סמכויות פיקוח ואכיפה) התשע"א – 2011 (להלן - "החוק"), ובהסכמת שר הביטחון לעניין התנאים הנוגעים לגופים המפורטים פסקאות (1), (2) ו- (4) בהגדרת מערכת הביטחון בסעיף 10 לחוק (להלן - "הגדרת מערכת הביטחון") ובהסכמת ראש הממשלה, לעניין התנאים הנוגעים לגופים המפורטים בפסקה (3) להגדרת מערכת הביטחון, ובהסכמת השר לביטחון הפנים לעניין תנאים הנוגעים לגופים המפורטים בפסקה 5 להגדרת מערכת הביטחון, אני קובע כי הפעלת סמכויות מפקח הגנת הסביבה לפי החוק כלפי מערכת הביטחון, תהיה בכפוף לאמור בנוהל זה.

1. מטרה
מטרת נוהל זה היא ליישם את הוראות פרק ד' לחוק, ולהסדיר את אופן הפעלת סמכויות מפקחי הגנת הסביבה כלפי מערכת הביטחון לפי העקרונות הקבועים בפרק ד' האמור.
2. קביעת מספר מפקחי הגנת הסביבה
המשרד להגנת הסביבה יקבע את מספר מפקחי הגנת הסביבה אשר יהיו רשאים להפעיל סמכויותיהם כלפי מערכת הביטחון, בהתאם לצרכי המשרד ולשם ביצוע משימותיו, כך שתוגשם מטרת החוק ואולם חלוקת העבודה ביניהם תהיה כך שמידע מסווג ייחשף למספר מצומצם ביותר ככל הניתן של מפקחים.
3. תנאי להפעלת סמכויות פיקוח ואכיפה
מפקח הגנת הסביבה המפעיל סמכויותיו כלפי גופי מערכת הביטחון נדרש בטרם הפעלת סמכויותיו כאמור, נוסף על האמור בסעיף 12 לחוק, לחתום על הצהרה לפיה הוא מודע לרגישות הביטחונית של המידע אליו הוא עלול להיחשף במסגרת הפעלת סמכויותיו, וכן כי הוא מודע לכללים אודות בטחון המידע ועל חובתו לנהוג לפיהם.
4. העברה של מפקח הגנת הסביבה
ראה קצין בכיר או קצין מוסמך כי ביטחון המדינה, שלום הציבור או ביטחונו עלולים להיפגע כתוצאה מכך שמפקח הגנת הסביבה מסוים יפעיל סמכויותיו כמפורט בחוק כלפי מערכת הביטחון, רשאי הקצין הבכיר או המוסמך לפנות אל סמנכ"ל בכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה, ולהודיעו על כך; השתכנע הסמנכ"ל כי קיים חשש לפגיעה כאמור, יורה הסמנכ"ל על החלפת מפקח הגנת הסביבה במפקח הגנת הסביבה אחר.

¹ נוהל זה הוצא על-ידי השר להגנת הסביבה, מכוח סעיף 19 לחוק הגנת הסביבה.

פרק העבירות עדכון אחרון: פברואר 2017	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
---	--------------------------------

- כניסה של מפקח הגנת הסביבה למתקן המשתייד למערכת הביטחון
5. (א) עיכב קצין בכיר או קצין מוסמך את כניסתו המיידית של מפקח הגנת הסביבה למתקן המוחזק בידי מערכת הביטחון, יודיע על כך הקצין הבכיר או הקצין המוסמך למפקח מיידית וכן לסמנכ"ל בכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה באמצעי הקשר המפורטים בתוספת ב' לנוהל זה, תוך ציון עילת העיכוב. בהתאם לקבוע בסעיף 13 (א) לחוק; לא ניתן היה להשיג את הסמנכ"ל הבכיר לאכיפה, תימסר הודעה כאמור למנהל המשטרה הירוקה במשרד להגנת הסביבה או בהעדרו לראש תחום פיקוח ואכיפה על מערכת הביטחון במשרד להגנת הסביבה באמצעי הקשר המפורטים בתוספת א' כאמור.
- (ב) חלפה העילה שמנעה את כניסתו של מפקח הגנת הסביבה למתקן המוחזק בידי מערכת הביטחון, תימסר על כך הודעה כמפורט בסעיף קטן (א).
- (ג) הכניסה למספר מצומצם ביותר של אתרים בעלי רגישות ביטחונית מיוחדת תותר רק לבעל תפקיד במשרד להגנת הסביבה אשר יוגדר כשותף סוד על ידי הקצין המוסמך.
6. קצין בכיר או קצין מוסמך רשאי להורות כי מפקח הגנת הסביבה ילווה על ידו או על ידי מי מטעמו (בנוהל זה – "מלווה"), במהלך שהייתו במתקן מערכת הביטחון. הורה קצין בכיר או קצין מוסמך כאמור, יועמד המלווה לצורך ליווי מפקח הגנת הסביבה בהקדם האפשרי ולא יותר מאשר 30 דקות ממועד הגעת מפקח הגנת הסביבה אל המתקן.
7. (א) זיהוי מפקח הגנת הסביבה על אף האמור בסעיף 8(ב) לחוק, רשאי מפקח שלא להזדהות בעת הפעלת סמכויותיו כלפי מערכת הביטחון, רק אם קיבל לכך את אישור הסמנכ"ל הבכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה, שינתן לאחר תיאום עם הקצין המוסמך.
- (ב) מידע או ידיעה שנמסרה במסגרת תיאום כאמור בסעיף (א) לעיל, לקצין המוסמך הנוגעת להפעלת סמכויות מפקח הגנת הסביבה, יימסר רק למי שהמידע או הידיעה נדרשים לו לצורך אבטחת המתקן הביטחוני בלבד, ולא ייעשה במידע או בידיעה כל שימוש למטרה אחרת או באופן שעשוי להביא לפגיעה במטרות הפעלת סמכויות המפקח כאמור.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) אם התבקש מפקח הגנת הסביבה להזדהות ע"י גורם מוסמך, יזדהה מפקח הגנת הסביבה בפניו. בסעיף זה גורם מוסמך – גורם שהוסמך על פי חוק או על ידי הגוף הביטחוני לדרוש מאדם להזדהות בפניו.

הנחיות התביעה הצבאית הראשית	פרק העבירות עדכון אחרון: פברואר 2017
--------------------------------	---

- חובת הזדהות בפני 8. לא הזדהה גורם המסתייך למערכת הביטחון בפני מפקח הגנת הסביבה, כממור בסעיף 14 לחוק, ימסור קצין בכיר או מלווה לידי מפקח הגנת הסביבה את כינויו או מידע אשר יאפשר לזמנו לחקירה, ככל שיידרש, באמצעות הקצין הבכיר או הקצין המוסמך.
- מסירת מידע ומסמכים 9. (א) ידיעה או מסמך אשר נמסרו לידי מפקח הגנת הסביבה, והם מסווגים, ישמרו על ידי קצין הביטחון של המשרד להגנת הסביבה לפי כללי אבטחת המידע הנהוגים בגוף הביטחוני.
- (ב) במקרים בהם קבע הקצין המוסמך כי הידיעה או המסמך הם בעלי רגישות ביטחונית מיוחדת, רשאי הוא לקבוע כי העיון בידיעה או במסמך יותר רק לסמנכ"ל בכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה או למנכ"ל המשרד להגנת הסביבה.
- (ג) הורה קצין מוסמך כי אין להוציא ממתקן בטחוני ידיעה או מסמך כממור בסעיף 16(א)(2) לחוק, יחתום הקצין המוסמך או המלווה על טופס המעיד על כך שהמסמך נותר במתקן, וימסור טופס זה לידי מפקח הגנת הסביבה; טופס כממור יערך לפי תוספת ב' לנוהל זה.
- (ד) קצין מוסמך או קצין בכיר, בתיאום עם קצין הביטחון במשרד להגנת הסביבה, יהיה רשאי לערוך מעת לעת ועל פי הצורך, ביקורות אבטחת מידע אצל קצין הביטחון האמור.
- (ה) לא ימסרו ידיעה או מסמך המהווים חומר חקירה בחקירה המתנהלת ע"י גוף במערכת הביטחון; ידיעה או מסמך כממור ימסרו לידי מפקח הגנת הסביבה לאחר שתמה העילה אשר מנעה את מסירתם.
- תיעוד ממצאים 10. (א) מפקח יעדכן את הקצין הבכיר או הקצין המוסמך או המלווה על הכנסת אמצעי תיעוד או אמצעי מדידה או דיגום לשטח מתקן של גוף בטחוני.
- (ב) עשה מפקח הגנת הסביבה שימוש באמצעי לתיעוד ממצאים, יראו ממצאים אלה כאילו היו מידע או מסמכים, ויחול לגביהם האמור בסעיף 9 לנוהל זה.
- (ג) עשה מפקח הגנת הסביבה שימוש באמצעי לתיעוד ממצאים, יראה מפקח הגנת הסביבה ממצאים אלה לקצין הבכיר או למלווה לשם קביעת סיווגם או רגישותם הביטחונית של הממצאים האמורים, וזאת בטרם צאתו מהמתקן.
- (ד) ראה קצין בכיר או המלווה, כי הוצאת אמצעי לתיעוד ממצאים או לנטילת דגימות או דוגמאות בו עשה שימוש מפקח הגנת הסביבה ממתקן המסתייך למערכת הביטחון עלולה להביא לפגיעה בביטחון המדינה או בשלום הציבור, רשאי הוא להורות על השארת האמצעי במתקן, ובלבד שהתקיים כל המפורט להלן:

פרק העבירות עדכון אחרון: פברואר 2017	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
---	--------------------------------

(1) תוך שבעה ימים או במועד אחר שיתואם עם סמנכ"ל בכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה יסופק למשרד להגנת הסביבה אמצעי חלופי, העומד בדרישות המקצועיות הרלבנטיות לרבות – שהאמצעי כויל כנדרש, והוא במצב טכני משביע רצון;

(2) קצין בכיר או המלווה חתם על טופס המעיד על כך שהאמצעי נותר במתקן, ומסר את הטופס לידי מפקח הגנת הסביבה; טופס כאמור יערך לפי תוספת ב' לנוהל זה. אמצעי חלופי זה ישמש לשם הפעלת סמכויותיו של מפקח הגנת הסביבה כלפי הגוף הביטחוני וישאר לאחר מכן במתקן.

(ה) על אף האמור בסעיף 10 (ד), רשאי הגוף הביטחוני, על פי שיקול דעתו, להעמיד לשימוש מפקח הגנת הסביבה, בעת הגעתו למתקן, אמצעי חלופי העומד בדרישות המקצועיות הרלבנטיות לרבות – שהאמצעי כויל כנדרש, והוא במצב טכני משביע רצון.

מדידות ודגימות 11. (א) קבע קצין מוסמך או קצין בכיר, לפי נהלי מערכת הביטחון, כי מדידות או דגימות שהן או תוצאותיהן עשויות להיות מסווגות, כאמור בסעיף 17 לחוק, יחולו ההוראות הבאות:

(1) בדיקת המדידות והדוגמאות תתבצע על ידי מעבדות מוסמכות המשתייכות למערכת הביטחון, כפי שהורה קצין מוסמך או קצין בכיר.

(2) על אף האמור בפסקה (1), נמסר לסמנכ"ל בכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה כי אין במערכת הביטחון מעבדה שניתן לבצע בה את בדיקת המדידות והדוגמאות, יקבעו הקצין המוסמך או הקצין הבכיר וסמנכ"ל בכיר לאכיפה המשרד להגנת הסביבה כי הבדיקה תתבצע על ידי בודקים שאושרו על ידי מערכת הביטחון, במעבדה מאושרת; לענין זה, מעבדה מאושרת – מעבדה המופיעה ברשימת המעבדות המאושרות ע"י מערכת הביטחון, אשר הועברה לקב"ט המשרד להגנת הסביבה, ע"י הקצין המוסמך או הקצין הבכיר.

(ב) עלויות ההכשרה הביטחונית של מעבדה מאושרת ועובדיה לא תוטל על מערכת הביטחון.

סמכות תפיסה 12. ביקש מפקח הגנת הסביבה לתפוס חפץ, כאמור בסעיף 6(2) לחוק אשר שייך למערכת הביטחון, והורה קצין מוסמך כי אין להוציא חפץ זה ממתקן ביטחוני, כאמור בסעיף 18(ב), לרבות חפץ המהווה חומר חקירה יחתום הקצין המוסמך או מי מטעמו על טופס המעיד על כך שהחפץ נותר במתקן, וימסור את הטופס לידי מפקח הגנת הסביבה; טופס כאמור יערך לפי תוספת ב' לנוהל זה.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

13. צו חיפוש . ביקש מפקח הגנת הסביבה מבית משפט צו חיפוש כלפי גוף המנוי בפסקה (4) להגדרת מערכת הביטחון, יעדכן את הסגן הבכיר לראש מלמ"ב על בקשת צו החיפוש, ובלבד שהודעה כאמור אין בה כדי לסכל את מטרות החיפוש המבוקש או את מטרות החוק.
14. איסור מסירת מידע מסווג ופרסומו . הוגדר מידע כמסווג על ידי קצין בכיר או קצין מוסמך, לא יימסר ולא יפורסם מידע זה לרבות מידע שעובד ממנו לגורם שאינו מוסמך, וכל שימוש בו יעשה בהתאם להוראות נוהל זה ובכפוף להוראות כל דין.
15. דיווח על תקלות או חריגות מהנחיות הביטחון . בכל מקרה של תקלה ביטחונית או חריגה מהנחיות הביטחון שניתנו לבעל תפקיד במשרד להגנת הסביבה, הנוגעת למידע או לפעילות מסווגת של מערכת הביטחון, יועבר דיווח מיידי לקצין הבכיר או הקצין המוסמך הרלוונטי.
16. יישוב מחלוקות . נתגלעה מחלוקת בין מפקח הגנת הסביבה לבין גורם המשתייך למערכת הביטחון, בנושאים המפורטים בחוק ובנוהל זה, תידון המחלוקת כמפורט להלן:
- (1) על ידי סמנכ"ל בכיר לאכיפה במשרד להגנת הסביבה והקצין המוסמך הרלבנטי לפי העניין;
- (2) לא יושבה המחלוקת בהסכמה – תידון המחלוקת על ידי השר להגנת הסביבה והשר הממונה;
- (3) לא יושבה המחלוקת בהסכמה בין השרים – יכריע בה ראש הממשלה.
17. תביעה פלילית כנגד מערכת הביטחון . (א) הליך התביעה הפלילית כנגד גורם המשתייך למערכת הביטחון, לרבות הגשת כתבי אישום, ינוהל ע"י המשרד להגנת הסביבה ו/או תובעים מטעמו שהוסמכו על ידי היועץ המשפטי לממשלה על פי סעיף 12 (א)(1)(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982.
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), סבר הקצין המוסמך כי חומר החקירה מסווג ולפיכך יש הצדקה כי ההליך המשפטי ינוהל ע"י הפרקליטות יפנה בבקשה לפרקליט המדינה, תוך יידוע היועץ המשפטי במשרד להגנת הסביבה, וזה יקצה פרקליט בעל סיווג מתאים לטיפול בעניין. [סעיף זה כפוף לאישור פרקליט המדינה].
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), תביעה כנגד גורם המשוויה לצבא הגנה לישראל תבוצע בהתאם לסעיף 2 בפרק העוסק בהחלת הנוהל כלפי צה"ל.
18. ביטול נוהל . נוהל "אכיפת חוקי איכות הסביבה בצה"ל" - בטל.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

נספח ב' – החלת הנוהל כלפי צה"ל²

1. חקירה כנגד צבא (א) נודע למפקח על עבירה המצויה בתחום סמכותו, במסגרתה עולה חשד כי האחראי לה הינו חייל, וסבר כי העניין מצדיק חקירה פלילית, יודיע הגנה לישראל

על כך לתובע הצבאי הראשי. התובע הצבאי הראשי ישיב בתוך 30 ימים מהיום בו נמסרה לו ההודעה, כדלקמן:

(1) השיב התובע הצבאי הראשי כי העניין נחקר או צפוי להיחקר על ידי המשטרה הצבאית החוקרת, לא יפתח המשרד בחקירה.

(2) השיב התובע הצבאי הראשי כי העניין לא ייחקר על ידי המשטרה הצבאית החוקרת, יעביר למשרד טיוטת חוות דעת בעניין ועליה יחול האמור בס"ק 2(ו) ואילך.

(3) השיב התובע הצבאי הראשי כי העניין נעדר זיקה צבאית, יפעל המשרד כפי שימצא לנכון, לרבות פתיחת חקירה פלילית על-פי שיקול דעתו.

(ב) במסגרת בחינת הצורך לפתיחה בחקירה, תביא התביעה הצבאית בחשבון את השיקולים הבאים:

- א. התמשכות המעשה או המחדל;
- ב. מידת החריגה מהוראות הדין;
- ג. קיומם של מעשים חוזרים ונשנים;
- ד. ביצוע מעשים תוך התעלמות מהתראות והנחיות;
- ה. מידת הנזק הסביבתי/כלכלי/בריאותי או אחר שנגרם, וכן הנזק שעלול היה להיגרם;
- ו. חלקו של החשוד בביצוע העבירה;
- ז. מידת הזדון או הרשלנות הכרוכים, לכאורה, במעשי החשוד;
- ח. ביצוע העבירות בנוכחות פקודים תוך פגיעה במשמעת הצבאית;
- ט. נקיטת צעדים ממזערי נזק.
- י. מידת הזיקה הצבאית המתגלה מהאירוע.
- יא. האם מדובר במפגע שנגרם בשל פעילות מבצעית.

(ג) החלטה כאמור בס"ק (ב) תתקבל לאחר היוועצות בגורמי המשרד להגנת הסביבה. מחלוקות בין התובע הצבאי הראשי למשרד בעניין זה תובאנה להכרעת הפרקליט הצבאי הראשי.

² נוהל זה צורף כפרק נפרד אל הנוהל העיקרי (המצוי בנספח א' להנחיה זו) שהוצא על-ידי השר להגנת הסביבה מכוח סעיף 19 לחוק הגנת הסביבה, אשר עניינו בהפעלת סמכויות מפקח הגנת הסביבה כלפי מערכת הביטחון.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

- (ד) הוחלט על פתיחה בחקירת מצ"ח בגין אירוע שעיקרו חשד לעבירה על דיני הגנת הסביבה, יפנה התובע הצבאי הראשי למשרד להגנת הסביבה ויבקש את סיועו בניהול החקירה. הסיוע יתואם עם המשטרה הצבאית החוקרת.
- (ה) התנהלה חקירה במשטרה הצבאית החוקרת, רשאי המפקח לפנות למשטרה הצבאית החוקרת על מנת להתעדכן בשלבי החקירה ובמועד סיומה הצפוי.
- (א) תביעה פלילית כלפי 2. צבא הגנה לישראל
 על אף האמור בסעיף 17 לנוהל זה, עניינם של חיילים אשר ביצעו עבירות על דיני הגנת הסביבה, במסגרת שירותם הצבאי או עקב השתייכותם לצבא, יטופל על-ידי הפרקליטות הצבאית. ההכרעה בדבר תחולתו של סעיף זה על עניינו של חייל תהא נתונה לתובע הצבאי הראשי.
- (ב) התנהלה חקירה על-ידי גורמי המשרד, לאחר שהתובע הצבאי הראשי השיב כאמור בס"ק 1(א)(3), יעדכן המשרד את התובע הצבאי הראשי בדבר ממצאי החקירה.
- (ג) התנהלה חקירה בנושא שנוהל זה חל עליו, יחווה התובע הצבאי הראשי דעתו תוך חודשיים ממועד קבלת תיק החקירה, בדבר הצעדים המשפטיים הראויים לתיק, לרבות – העמדת החשודים לדין בבית דין צבאי, העמדתם לדין משמעותי, סגירת התיק וכיו"ב.
- (ד) החליט התובע הצבאי הראשי, לאחר שעיין בתיק החקירה שהועבר אליו, כי יש להעמיד את המעורבים לדין בבית דין צבאי במסגרת הצבא, יורה על כך, בהתאם לסמכויותיו בדין, ויעביר את החלטתו לידיעת המשרד.
- (ה) סבר התובע הצבאי הראשי, כי האירוע נשוא החקירה נעדר זיקה צבאית או כי יש לסגור את התיק בשל יציאת המעורבים מתחולת חוק השיפוט הצבאי, יחזיר את התיק למשרד, בצירוף החלטתו בכתב, לכל טיפול שימצא המשרד לנכון.
- (ו) היה וסבר התובע הצבאי הראשי כי האירוע נשוא החקירה אינו מצדיק העמדה לדין בבית דין צבאי, והאירוע אינו נמנה על האירועים המוזכרים בס"ק 2(ה), ימסור טיוטת חוות דעתו למשרד, וימתין לתגובתו בהתאם לאמור בס"ק 2(ז).

פרק העבירות	הנחיות התביעה הצבאית הראשית
עדכון אחרון: פברואר 2017	

- (ז) לא התקבלו הערות מצדו של המשרד לטיוטת חוות דעתו של התובע הצבאי הראשי, מקום בו הועברה טיוטת חוות הדעת למשרד טרם הפצתה, תוך 30 ימים ממועד קבלתה על ידי המשרד, יורה התובע הצבאי הראשי על נקיטת הצעדים הראויים ביחס לתיק, על פי שיקול דעתו, כאמור בחוות דעתו. נמסרו הערות המשרד, יודיע התובע הצבאי הראשי למשרד תוך 30 ימים באם מקבל את ההערות המשרד ומשלבן בחוות דעתו, ויפיץ את חוות הדעת בהעתק למשרד.
- (ח) לא נחה דעתו של המשרד מהמסקנות שבחוות הדעת, רשאי הוא להשיג, תוך 30 ימים מיום הפצת חוות הדעת, לפרקליט הצבאי הראשי או סגנו, תוך ציון הנימוקים להשגה. הפרקליט הצבאי הראשי או סגנו יתנו החלטתם תוך 30 יום ממועד קבלת ההשגה.
- (ט) עם סיום הפעולות המשפטיות ידווח התובע הצבאי הראשי על כך למשרד, תוך 30 ימים, בצירוף פסק הדין (אם התנהלו הליכים בבית דין צבאי) או דיווח בדבר תוצאות ההליך המשמעתי. במידה שהחקירה התנהלה על-ידי המשרד, יחזיר התצ"ר לידי המשרד את תיק החקירה.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

נספח ג' – חוקים הנוגעים להגנת הסביבה בהם צוינה תחולה מפורשת על גורמי צה"ל

- פקודת בריאות העם, 1940, חלק ו' – מפגעים; ותקנות שהותקנו מכוח הפקודה.
- חוק העונשין, התשל"ז-1977, סעיפים 221-223.
- חוק הגבלת העישון במקומות ציבוריים, התשמ"ג-1983.
- תקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (לרבות תקנות 63, 86, 155, 157, 237א, 318, 318א והתוספת השנייה).
- חוק המים, התשי"ט-1959, סימן א1 – מניעת זיהום מים; והתקנות שהותקנו מכוחו.
- חוק הרשויות המקומיות (ביוב), התשכ"ב-1962.
- חוק רשויות נחלים ומעינות, התשכ"ה-1965.
- חוק מניעת זיהום הים (הטלת פסולת), התשמ"ג-1983.
- חוק מניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים, התשמ"ח-1988.
- חוק שמירת הניקיון, התשמ"ד-1984.
- חוק הגז (בטיחות ורישוי), התשמ"ט-1989.
- חוק הגנת הצומח, התשט"ז-1956.
- תקנות מכוח פקודתה בטיחות בעבודה וחוק רישוי עסקים, החלים על מפעלים של צה"ל.
- חוק איסוף ופינוי פסולת למחזור, התשנ"ג-1993.
- חוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998.
- חוק העתיקות, התשל"ח-1978.
- חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994.
- חוק צער בעלי חיים (ניסויים בבעלי חיים), התשנ"ד-1987.
- תקנות חופש המידע (העמדת מידע על איכות הסביבה לעיון הציבור), התשס"ט-2009.
- חוק התכנון והבנייה, התשכ"ח-1965, פרק ו' – מתקנים ביטחוניים ומכשולי טיסה.
- חוק הגנת הסביבה (סמכויות פיקוח ואכיפה), התשע"א-2011.
- כללי המים (אביזרים חוסכי מים), התשע"א-2011.
- כללי מים (טיפול בזיהום מים מדלק), התש"ע-2010.
- חוק להסדרת הטיפול באריזות, התשע"א-2011.
- חוק לטיפול סביבתי בציד חשמל אלקטרוני ובסוללות, התשע"ב-2012.
- חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א-2011; והתקנות שהותקנו מכוחו.
- חוק לסילוק ולמחזור צמיגים, התשס"ז-2007.
- חוק מקורות אנרגיה, התש"ן-1989; והתקנות שהותקנו מכוחו.
- חוק הפיקדון על מכלי משקה, התשנ"ט-1989 (בחוק אין קביעה באשר לתחולתו על המדינה, אולם בהתאם לחוות דעת היועץ המשפטי לממשלה, הוחל החוק).
- חוק אוויר נקי, התשס"ח-2008; והתקנות שהותקנו מכוחו.
- חוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, התשס"א-2011; והתקנות שהותקנו מכוחו.
- חוק הגנת הסביבה (פליטות והעברות לסביבה – חובות דיווח ומרשם), התשע"ב-2012.

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: פברואר 2017	הצבאית הראשית

נספח ד' – חוקים הנוגעים להגנת הסביבה, בהם צוין מפורשות כי אין הם חלים על צה"ל, אך בד בבד צוין, כי יש לנהוג "במידת האפשר" בהתאם להוראותיהם

- חוק שירותי הובלה, התשנ"ז-1997.
- חוק הקרינה הבלתי-מייננת, התשס"ו-2006; והתקנות שהותקנו מכוחו – תחולה מסויגת, חלים על המדינה אך אינם חלים על פעילות ביטחונית או מבצעית או על תוצאות פעילות כאמור של הצבא, אך פעילות כאמור תבוצע ככל האפשר בהתאם להוראות החוק.
- חוק למניעת מפגעים, התשכ"א-1961, סעיף 11 – החוק חל על המדינה אך אינו חל על פעילות ביטחונית או מבצעית או על תוצאות פעילות כאמור של הצבא, אך פעילות כאמור תבוצע ככל האפשר בהתאם להוראות החוק.
- חוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג-1993 – החוק חל על המדינה, אך הוראותיו לא יחולו על פעילות ביטחונית או מבצעית או על תוצאות פעילות זו, ואולם הפעילות תבוצע, ככל האפשר, בהתאם להוראות חוק זה.